

سال ۱۳۹۶ اولین سال از اجرای قانون برنامه ششم توسعه کشور بود. قانون بودجه سال مذکور با توجه به سند چشم‌انداز و سیاست‌های کلی نظام، قانون برنامه ششم توسعه کشور و بخشنامه بودجه تهیه، تدوین و تصویب شد.

۱۱-۱- کلیات بودجه

طبق بند (الف) تبصره ۱ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۶، در این سال سهم شرکت ملی نفت ایران از محل صادرات نفت و میعانات گازی ۱۴/۵ درصد تعیین شد. همچنین، به ترتیب سهم صندوق توسعه ملی و دولت (با احتساب سهم مناطق نفت‌خیز و کمتر توسعه‌یافته) از محل صادرات نفت، خالص گاز طبیعی و میعانات گازی معادل ۳۰/۰ و ۵۵/۵ درصد تعیین شد. براساس قانون بودجه سال ۱۳۹۶، ارقام مصوب منابع و مصارف بودجه عمومی دولت مبلغ ۳۴۶۷/۵ هزار میلیارد ریال بود.

طبق قانون بودجه سال ۱۳۹۶، درآمدهای مصوب شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدهای بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدهای اختصاصی) و پرداخت‌های هزینه‌ای مصوب (به استثنای پرداخت‌های اختصاصی) به ترتیب معادل ۱۷۴۱/۰ و ۲۵۳۸/۲ هزار میلیارد ریال بود. در نتیجه، تراز عملیاتی مصوب با ۷۹۷/۲ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد. همچنین، منابع مصوب از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای (بدون دریافت‌های اختصاصی) و پرداخت بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (بدون پرداخت‌های اختصاصی) به ترتیب ۱۱۸۹/۵ و ۷۱۳/۷ هزار میلیارد ریال بود. بدین ترتیب، تراز عملیاتی و

سرمایه‌ای مصوب (مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای مصوب) با ۳۲۱/۴ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد. طبق قانون، مقرر گردید که کسری مزبور از محل خالص واگذاری دارایی‌های مالی که بخش عمده آن وصولی از محل فروش انواع اوراق مالی اسلامی است، تامین مالی شود.

ترکیب منابع بودجه مصوب دولت در سال ۱۳۹۶ (به استثنای درآمدهای اختصاصی) شامل ۵۰/۲ درصد از محل درآمدها، ۳۴/۳ درصد از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و ۱۵/۵ درصد از محل واگذاری دارایی‌های مالی بود. ترکیب مصارف بودجه مصوب دولت نیز در این سال (به استثنای هزینه‌های اختصاصی) شامل ۷۳/۲ درصد بابت پرداخت‌های هزینه‌ای، ۲۰/۶ درصد بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ۶/۲ درصد بابت تملک دارایی‌های مالی بود.

ارقام عملکرد^(۱) بودجه عمومی دولت در سال مورد بررسی نشان می‌دهد که منابع بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدهای اختصاصی) به ترتیب ۵۲/۴ درصد از محل درآمدها، ۲۸/۸ درصد از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و ۱۸/۸ درصد از محل واگذاری دارایی‌های مالی تامین شد. ترکیب مصارف بودجه نیز (به استثنای هزینه‌های اختصاصی) معادل ۷۵/۹ درصد بابت پرداخت‌های هزینه‌ای، ۱۳/۸ درصد بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای و ۱۰/۳ درصد بابت تملک دارایی‌های مالی تحقق یافت.

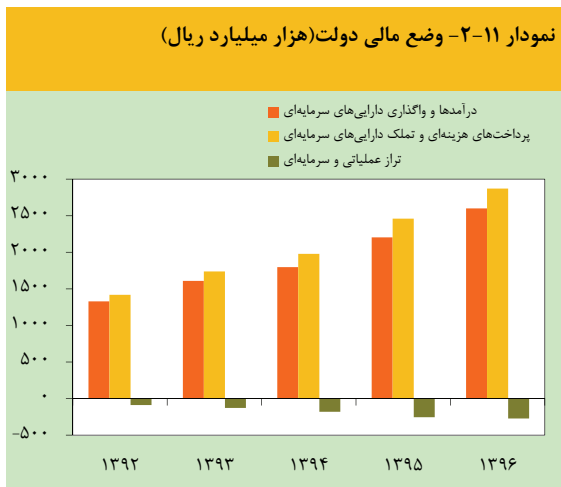
۱- در این فصل هر جا عبارت «مصوب» قید نشده باشد، منظور عملکرد دولت می‌باشد.

جدول ۱۱-۱ منابع و مصارف بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدها و هزینه‌های اختصاصی) (هزار میلیارد ریال - درصد)

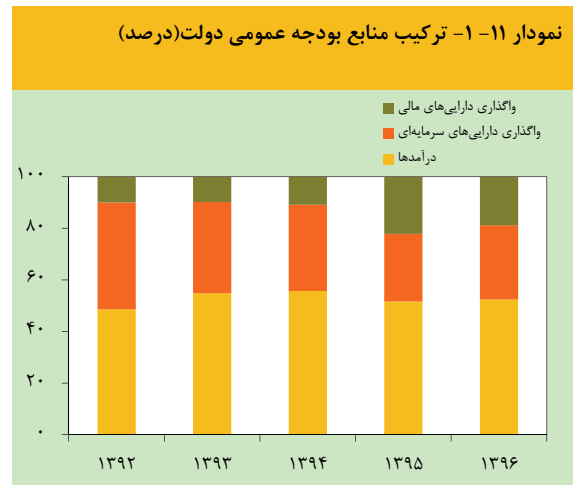
مصوب	درصد		عملکرد		سهم از کل		درصد	مصوب		
	تغییر	۱۳۹۵	تغییر	۱۳۹۶	تغییر	۱۳۹۵		تغییر	۱۳۹۶	
منابع										
	۱۷/۸	۲۹۴۳/۹	۱۰۰/۰	۲۸۳۱/۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۷/۸	۳۴۶۷/۵	۲۹۴۳/۹	منابع
درآمدها	۱۰/۶	۱۵۷۳/۸	۵۰/۲	۱۴۶۰/۷	۵۰/۲	۵۳/۵	۱۰/۶	۱۷۴۱/۰	۱۵۷۳/۸	درآمدها
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۵۰/۵	۷۹۰/۵	۲۶/۹	۷۴۲/۸	۳۴/۳	۲۶/۹	۵۰/۵	۱۱۸۹/۵	۷۹۰/۵	واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای
واگذاری دارایی‌های مالی	-۷/۳	۵۳۷/۰	۱۹/۷	۶۲۸/۱	۱۵/۵	۱۹/۷	-۷/۳	۵۳۷/۰	۵۷۹/۶	واگذاری دارایی‌های مالی
مصارف										
	۱۷/۸	۲۹۴۳/۹	۱۰۰/۰	۲۸۳۱/۶	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۷/۸	۳۴۶۷/۵	۲۹۴۳/۹	مصارف
پرداخت‌های هزینه‌ای	۱۸/۷	۲۱۳۷/۶	۷۳/۲	۲۰۷۲/۳	۷۳/۲	۷۲/۶	۱۸/۷	۲۵۳۸/۲	۲۱۳۷/۶	پرداخت‌های هزینه‌ای
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۴/۲	۵۷۴/۸	۲۰/۶	۳۸۶/۶	۲۰/۶	۱۹/۵	۲۴/۲	۷۱۳/۷	۵۷۴/۸	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای
تملك دارایی‌های مالی	-۶/۸	۲۳۱/۵	۶/۲	۳۷۲/۷	۶/۲	۷/۹	-۶/۸	۲۱۵/۷	۲۳۱/۵	تملك دارایی‌های مالی

ماخذ: قوانین بودجه سنواتی و وزارت امور اقتصادی و دارایی

در سال ۱۳۹۶، درآمدهای دولت شامل درآمدهای مالیاتی و سایر درآمدها (به استثنای درآمدهای اختصاصی) به ۱۶۷۶/۰ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم مصوب ۹۶/۳ درصد تحقق یافت. مبلغ مذکور در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۵ به میزان ۱۴/۷ درصد افزایش داشت. از مجموع درآمدهای مذکور، مبلغ ۱۱۵۸/۴ هزار میلیارد ریال از محل درآمدهای مالیاتی و مبلغ ۵۱۷/۷ هزار میلیارد ریال از محل سایر درآمدهای دولت حاصل شد.

در سال ۱۳۹۶، دریافتی‌های دولت از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای شامل منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های نفتی، منابع حاصل از فروش اموال منقول و غیر منقول و واگذاری طرح تملك دارایی‌های سرمایه‌ای مبلغ ۹۲۲/۹ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم مصوب ۲۲/۴ درصد عدم تحقق و در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۲۴/۲ درصد افزایش داشت. در این سال تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (پرداخت‌های عمرانی) مبلغ ۴۴۱/۸ هزار میلیارد ریال بود که

پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری) دولت (به استثنای پرداخت‌های اختصاصی) در سال ۱۳۹۶ به ۲۴۲۹/۴ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم سال قبل از آن به میزان ۱۷/۲ درصد رشد و در مقایسه با رقم بودجه مصوب ۴/۳

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۶

ترتیب، خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای در سال ۱۳۹۶ معادل ۴۸۱/۱ هزار میلیارد ریال بود.

در مقایسه با رقم سال قبل از آن حدود ۱۴/۳ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۶۱/۹ درصد تحقق یافت. بدین

جدول ۱۱-۲- وضع مالی دولت (به استثنای درآمدها و پرداخت‌های اختصاصی)

(هزار میلیارد ریال)

تغییر(درصد)	سال				
	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴
	۱۴/۷	۳۰/۰	۱۶۷۶/۰	۱۴۶۰/۷	۱۱۲۳/۷
درآمدها					
	۱۴/۲	۲۸/۱	۱۱۵۸/۴	۱۰۱۴/۷	۷۹۱/۹
درآمدهای مالیاتی					
	۱۶/۱	۳۴/۴	۵۱۷/۷	۴۴۶/۰	۳۳۱/۹
سایر درآمدها					
	۱۷/۲	۲۱/۴	۲۴۲۹/۴	۲۰۷۲/۳	۱۷۰۶/۹
پرداخت‌های هزینه‌ای(جاری)					
	۲۳/۲	۴/۹	-۷۵۳/۳	-۶۱۱/۷	-۵۸۳/۱
تراز عملیاتی					
	۲۴/۲	۱۰/۳	۹۲۲/۹	۷۴۲/۸	۶۷۳/۶
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای					
	۱۴/۳	۴۲/۱	۴۴۱/۸	۳۸۶/۶	۲۷۲/۰
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای(پرداخت‌های عمرانی)					
	۳۵/۱	-۱۱/۳	۴۸۱/۱	۳۵۶/۲	۴۰۱/۶
خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای					
	۶/۶	۴۰/۷	-۲۷۲/۳	-۲۵۵/۵	-۱۸۱/۶
تراز عملیاتی و سرمایه‌ای					

(۱۳۹۰=۱۰۰)

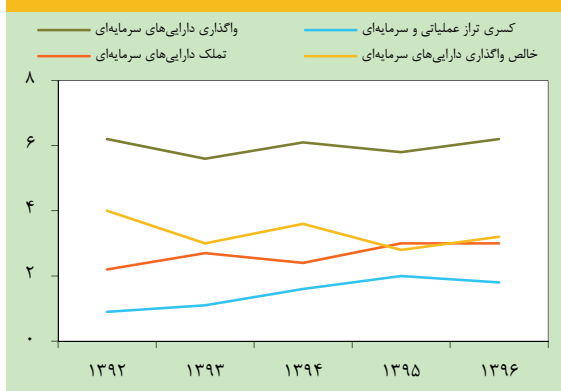
نسبت به تولید ناخالص داخلی

تغییر(واحد درصد)	درصد				
	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴
	-۰/۲	۱/۴	۱۱/۳	۱۱/۵	۱۰/۱
درآمدها					
	-۰/۲	۰/۹	۷/۸	۸/۰	۷/۱
درآمدهای مالیاتی					
	*	۰/۵	۳/۵	۳/۵	۳/۰
سایر درآمدها					
	۰/۱	۱/۰	۱۶/۴	۱۶/۳	۱۵/۳
پرداخت‌های هزینه‌ای(جاری)					
	-۰/۳	۰/۴	-۵/۱	-۴/۸	-۵/۲
تراز عملیاتی					
	۰/۴	-۰/۲	۶/۲	۵/۸	۶/۱
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای					
	*	۰/۶	۳/۰	۳/۰	۲/۴
تملك دارایی‌های سرمایه‌ای(پرداخت‌های عمرانی)					
	۰/۴	-۰/۸	۳/۲	۲/۸	۳/۶
خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای					
	۰/۲	-۰/۴	-۱/۸	-۲/۰	-۱/۶
تراز عملیاتی و سرمایه‌ای					

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

با توجه به عملکرد درآمدها، پرداخت‌های هزینه‌ای، واگذاری و تملك دارایی‌های سرمایه‌ای، تراز عملیاتی و سرمایه‌ای (مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای) در سال ۱۳۹۶ با ۲۷۲/۳ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که در مقایسه با رقم سال قبل از آن حدود ۶/۶ درصد افزایش داشت. در این سال کسری بودجه محقق شده در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۱۵/۳ درصد کمتر بود. در سال مورد بررسی، واگذاری دارایی‌های مالی معادل ۶۰۱/۴ هزار میلیارد ریال و تملك دارایی‌های مالی معادل ۳۲۹/۱ هزار میلیارد ریال بود و در نتیجه، خالص واگذاری دارایی‌های مالی با ۲۷۲/۳ هزار میلیارد ریال مازاد مواجه شد و کسری تراز عملیاتی و سرمایه‌ای از این محل تامین مالی شد.

نمودار ۱۱-۳- نسبت برخی ارقام بودجه عمومی دولت به تولید ناخالص داخلی (۱۳۹۰=۱۰۰)(درصد)

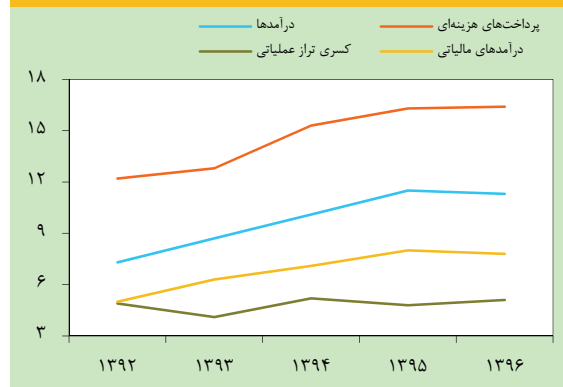
۱۱-۲- درآمد‌ها و پرداخت‌های هزینه‌ای

۱۱-۲-۱-۱- درآمد‌های دولت

۱۱-۲-۱-۱-۱- مالیات

در سال ۱۳۹۶، درآمد‌های مالیاتی دولت شامل مالیات‌های مستقیم و غیر مستقیم معادل ۱۱۵۸/۴ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۱۴/۲ درصد افزایش داشت. درآمد‌های مذکور در سال ۱۳۹۶ در مقایسه با رقم مصوب بودجه معادل ۹۹/۵ درصد تحقق یافت. از مجموع درآمد‌های مالیاتی، ۵۳۱/۵ هزار میلیارد ریال (۴۵/۹ درصد) از محل مالیات‌های مستقیم و ۶۲۶/۹ هزار میلیارد ریال (۵۴/۱ درصد) از محل مالیات‌های غیر مستقیم وصول شد که در مقایسه با ارقام سال ۱۳۹۵ به ترتیب ۷/۶ و ۲۰/۴ درصد افزایش یافت. سهم مالیات‌های مستقیم و غیر مستقیم از کل درآمد‌های مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۵ به ترتیب ۴۸/۷ و ۵۱/۳ درصد بود.

نمودار ۱۱-۴- نسبت برخی ارقام بودجه عمومی دولت به تولید ناخالص داخلی (۱۳۹۰=۱۰۰) (درصد)

در سال مورد بررسی، در میان اجزای مالیات‌های مستقیم، وصولی مالیات اشخاص حقوقی (شامل اشخاص حقوقی دولتی و غیر دولتی) معادل ۳۵۰/۳ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۵ به میزان ۱۰/۳ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۴/۵ درصد عدم تحقق داشت.

وصولی مالیات بر درآمد در سال ۱۳۹۶ معادل ۱۵۲/۵ هزار میلیارد ریال شامل مالیات حقوق (۹۶/۴ هزار میلیارد ریال)، مشاغل (۴۵/۰ هزار میلیارد ریال)، مستغلات (۱۰/۱ هزار میلیارد

ریال) و سایر (۱/۰ هزار میلیارد ریال) بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن به میزان ۲/۰ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۱۱/۵ درصد عدم تحقق داشت. ۸/۳ درصد از درآمد‌های مالیاتی دولت در سال ۱۳۹۶، مالیات حقوق کارکنان بخش عمومی و خصوصی بود که نسبت به سال ۱۳۹۵ با ۴/۵ درصد کاهش همراه بود. همچنین در سال مورد بررسی، مالیات بر ثروت شامل مالیات بر ارث، نقل و انتقالات سرقفلی، حق تمبر و اوراق بهادار و سایر ۲۸/۷ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۵ معادل ۷/۲ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۳/۰ درصد عدم تحقق داشت.

در میان اجزای مالیات‌های غیر مستقیم، وصولی مالیات بر واردات مبلغ ۲۲۶/۷ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن به میزان ۲۳/۹ درصد افزایش و در مقایسه با رقم بودجه مصوب ۳۰/۴ درصد مازاد تحقق داشت.

عملکرد مالیات بر کالاها و خدمات در سال ۱۳۹۶ معادل ۴۰۰/۲ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۵ معادل ۱۸/۴ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۹۴/۸ درصد تحقق یافت. ردیف درآمدی مالیات بر ارزش افزوده با رشد ۱۹/۸ درصدی، دلیل عمده رشد مالیات بر کالا و خدمات در سال ۱۳۹۶ بود^(۱).

۱- براساس تبصره ۲ ماده ۱۱۷ قانون برنامه پنجم توسعه، نرخ مالیات و عوارض بر ارزش افزوده از سال اول برنامه (۱۳۹۰) سالانه به میزان یک واحد درصد افزایش می‌یابد. بنابراین، نرخ مالیات و عوارض ارزش افزوده کالاها و خدمات عمومی از ۴ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۵ درصد در سال ۱۳۹۱ و ۶ درصد در سال ۱۳۹۲ رسید. براساس حکم بند (ط) تبصره ۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۳، از ابتدای این سال علاوه بر افزایش قانونی نرخ مالیات بر ارزش افزوده، یک واحد درصد به عنوان مالیات سلامت به نرخ مالیات بر ارزش افزوده سهم دولت اضافه می‌شود. لذا با عنایت به احکام فوق، نرخ مالیات و عوارض ارزش افزوده از ابتدای سال ۱۳۹۳ به هشت درصد (۸/۸) رسید. بدین ترتیب، در مبادلات اقتصادی (عرضه کالاها و ارائه خدمات عمومی) مالیات و عوارض ارزش افزوده به نرخ ۸ درصد (۵/۳ درصد مالیات و ۲/۷ درصد عوارض) در صورت حساب، اعمال و از خریداران دریافت گردید. همچنین در سال ۱۳۹۴، براساس ماده ۳۷ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) مصوب ۱۳۹۳/۱۲/۴، علاوه بر افزایش قانونی نرخ مالیات بر ارزش افزوده، صرفاً یک واحد درصد در هر سال به عنوان مالیات سلامت به نرخ مالیات بر ارزش افزوده سهم دولت اضافه و هم‌زمان با دریافت، مستقیماً به ردیف درآمدی که برای این منظور در قوانین بودجه سنواتی پیش‌بینی می‌شود، واریز می‌گردد. بر این اساس، نرخ مالیات بر ارزش افزوده کالاها و خدمات عمومی در سال ۱۳۹۴ از ۸ درصد به ۹ درصد افزایش یافت و این نرخ برای سال ۱۳۹۵ و ۱۳۹۶ نیز تعدیم شد (شامل ۶ درصد مالیات و ۳ درصد عوارض).

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۶

در سال ۱۳۹۵ به ۳۵/۸ درصد و در سال ۱۳۹۶، با ۰/۴ واحد درصد افزایش به ۳۶/۲ درصد رسید. علی‌رغم افزایش این نسبت، به دلیل افزایش کمتر درآمدهای مالیاتی نسبت به تولید ناخالص داخلی، نسبت درآمدهای مالیاتی به تولید ناخالص داخلی از ۸/۰ درصد در سال ۱۳۹۵ به ۷/۸ درصد در سال ۱۳۹۶ کاهش یافت.

در این سال سرفصل‌های «مالیات بر ارزش افزوده»، «حقوق ورودی سایر کالاها» و «مالیات بر اشخاص حقوقی غیر دولتی» به ترتیب بالاترین سهم (۲۳/۳، ۱۶/۵ و ۱۶/۱ درصد) از کل درآمدهای مالیاتی دولت را به خود اختصاص دادند. سهم درآمدهای مالیاتی از کل منابع بودجه عمومی دولت از ۳۹/۳ درصد در سال ۱۳۹۴ با ۳/۵ واحد درصد کاهش

کادر شماره ۱- معافیت مالیاتی در سال ۱۳۹۶

طبق بند (الف) تبصره ۶ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور، سقف معافیت مالیاتی درآمد سالانه مشمول مالیات حقوق موضوع ماده ۸۴ قانون مالیات‌های مستقیم مصوب ۱۳۶۶/۱۲/۴ و اصلاحات بعدی آن در سال ۱۳۹۶، مبلغ ۲۴۰ میلیون ریال در سال تعیین شد.

۱۱-۲-۱- سایر درآمدها

در سال مورد بررسی، درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات به ۷۲/۲ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال ۱۳۹۵ معادل ۱۶/۵ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب ۷۶/۴ درصد تحقق یافت. درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات در سال ۱۳۹۶ به ۳۸/۰ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با سال قبل با ۱۵/۵ درصد کاهش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه با ۴۶/۹ درصد عدم تحقق مواجه شد. درآمدهای متفرقه به ۲۵۹/۷ هزار میلیارد ریال رسید که نسبت به سال قبل ۸۲/۳ درصد افزایش یافت و نسبت به رقم مصوب بودجه از ۹۲/۸ درصد مازاد تحقق برخوردار شد.

در سال ۱۳۹۶، سایر درآمدهای دولت شامل درآمدهای حاصل از مالکیت دولت، درآمدهای حاصل از فروش کالاها و خدمات، درآمدهای حاصل از جرایم و خسارات و درآمدهای متفرقه مبلغ ۵۱۷/۷ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۱۶/۱ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۸۹/۸ درصد تحقق داشت. بررسی اجزای سرفصل سایر درآمدها نشان می‌دهد که در سال مورد بررسی، درآمدهای حاصل از مالکیت دولت به ۱۴۷/۸ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم سال قبل از آن به میزان ۲۴/۸ درصد کاهش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۵۳/۶ درصد تحقق یافت.

جدول ۱۱-۳- منابع بودجه عمومی دولت (به استثنای درآمدهای اختصاصی)

(هزار میلیارد ریال)

سهم (درصد)	درصد تغییر		سال			
	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۴	
درآمدها	۵۲/۴	۵۱/۶	۳۰/۰	۱۶۷۶/۰	۱۴۶۰/۷	۱۱۲۳/۷
درآمدهای مالیاتی	۳۶/۲	۳۵/۸	۱۴/۲	۲۸/۱	۱۱۵۸/۴	۷۹۱/۹
سایر درآمدها	۱۶/۲	۱۵/۷	۱۶/۱	۳۴/۴	۵۱۷/۷	۳۳۱/۹
واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای	۲۸/۸	۲۶/۲	۲۴/۲	۱۰/۳	۹۲۲/۹	۶۷۳/۶
واگذاری دارایی‌های مالی	۱۸/۸	۲۲/۲	-۴/۳	۱۸۵/۸	۶۰۱/۴	۲۱۹/۸
جمع کل منابع	۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۳/۰	۴۰/۴	۳۲۰۰/۳	۲۸۳۱/۶

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

کادر شماره ۲- منابع و مصارف قانون هدمندسازی یارانه‌ها در سال ۱۳۹۶ (تبصره ۱۴)

در اجرای قانون هدمند کردن یارانه‌ها مصوب ۱۳۸۸/۱۰/۱۵، به دولت اجازه داده شد که در سال ۱۳۹۶ منابع مالی حاصل از اصلاح قیمت کالاها و خدمات موضوع قانون مذکور تا مبلغ ۴۸۰ هزار میلیارد ریال و ردیف‌های یارانه‌ای این قانون را با استفاده از انواع روش‌های پرداخت نقدی و غیر نقدی در میان خانوارهای هدف و نیازمند، توزیع و همچنین برای ارائه خدمات حمایتی و کمک به بخش تولید اقدام نماید. طبق بند (الف) تبصره ۱۴ ماده واحده قانون بودجه سال ۱۳۹۶، دولت موظف است در سال ۱۳۹۶ منبع یارانه‌ای مذکور را به شرح زیر هزینه نماید: ۳۳۵ هزار میلیارد ریال جهت پرداخت یارانه نقدی و غیر نقدی خانوارها، ۴۰ هزار میلیارد ریال بابت ماده ۷۹ قانون برنامه ششم توسعه موضوع افزایش حداقل مستمری خانوارهای مددجویان تحت حمایت کمیته امداد امام خمینی (ره) و سازمان بهزیستی، ۴۸ هزار میلیارد ریال بابت ماده ۴۶ قانون الحاق برخی مواد به قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت (۲) موضوع کاهش هزینه‌های مستقیم سلامت و سایر خدمات درمانی و بهداشتی، هزار میلیارد ریال جهت تولید واکسن فلج اطفال تزریقی و تولید فرآورده‌های زیستی، هزار میلیارد ریال بابت توسعه مراکز فوریت‌های اجتماعی، ۱۰ هزار میلیارد ریال بابت حمایت از تولید و اشتغال، ۳۰ هزار میلیارد ریال بابت تامین مواد اولیه قیر و ۱۵ هزار میلیارد ریال بابت توسعه و نوسازی شبکه خط لوله و تامین منابع مالی سهم دولت در پالایشگاه‌ها.

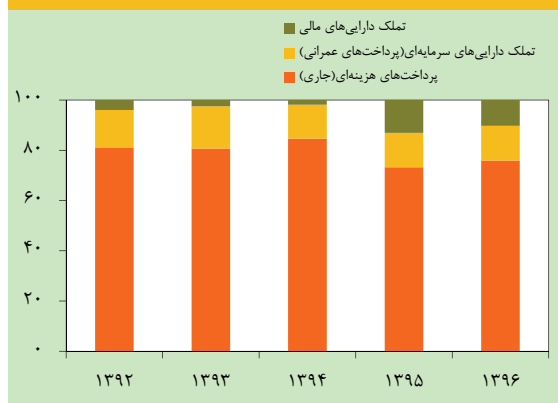
نسبت مزبور در سال ۱۳۹۵ (سهم ۷۳/۲ درصدی) به میزان ۲/۷ واحد درصد افزایش یافت.

از مجموع پرداخت‌های هزینه‌ای دولت در سال مورد بررسی، ۲۳۳۲/۱ هزار میلیارد ریال (۹۶/۰ درصد) بابت پرداخت‌های هزینه‌ای ملی شامل پرداخت‌های ردیف‌های درآمد- هزینه‌ای دستگاه‌های اجرایی، پرداخت اعتبارات ابلاغی (ردیف‌ها و تبصره‌ها)، یارانه کالاهای اساسی، حقوق کارکنان و سایر موارد و ۹۷/۳ هزار میلیارد ریال (۴/۰ درصد) بابت پرداخت‌های هزینه‌ای استانی بود.

براساس آمار وزارت امور اقتصادی و دارایی، مجموع یارانه پرداختی کالاهای اساسی^(۱) در سال ۱۳۹۶ با ۱۷/۹ درصد افزایش نسبت به سال قبل از آن به ۱۶۳/۹ هزار میلیارد ریال رسید. در سال مذکور، نسبت یارانه پرداختی دولت در چارچوب سرفصل فوق به تولید ناخالص داخلی به قیمت‌های جاری ۱/۱

۱- شامل یارانه انواع کالاها و خدمات بوده و یارانه انرژی پرداختی به صورت نقدی به خانوارها را شامل نمی‌شود.

نمودار ۱۱-۵- ترکیب مصارف بودجه عمومی دولت (درصد)

۱۱-۲-۲- پرداخت‌های هزینه‌ای

در سال ۱۳۹۶، پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری) دولت (به استثنای پرداخت‌های اختصاصی) معادل ۲۴۲۹/۴ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل از آن معادل ۱۷/۲ درصد رشد و با توجه به چسبندگی هزینه‌های جاری و الزامات دولت به پرداخت آن، در مقایسه با رقم بودجه مصوب تنها ۴/۳ درصد عدم تحقق داشت. سهم پرداخت‌های هزینه‌ای از مجموع مصارف دولت در سال ۱۳۹۶ معادل ۷۵/۹ درصد بود که در مقایسه با

گزارش اقتصادی و ترازنامه سال ۱۳۹۶

درصد بود که در مقایسه با نسبت سال ۱۳۹۵ بدون تغییر باقی ماند.

از مجموع یارانه ۱۶۳/۹ هزار میلیارد ریالی پرداختی در سال مورد بررسی، ۱۱۳/۹ هزار میلیارد ریال بابت یارانه گندم و آرد (۶۹/۵ درصد)، ۳۲/۲ هزار میلیارد ریال (۱۹/۷ درصد) بابت یارانه برق^(۱)، ۵/۰ هزار میلیارد ریال (۳/۰ درصد) بابت یارانه نهاده‌ها و عوامل تولید کشاورزی، ۲/۲ هزار میلیارد ریال (۱/۳ درصد) بابت یارانه شیر و نان غنی شده، ۱/۱ هزار میلیارد ریال (۰/۷ درصد) بابت یارانه کالاهای اساسی و ۸/۴ هزار میلیارد ریال (۵/۱ درصد) بابت یارانه سایر کالاها پرداخت شد.

در سال ۱۳۹۶، عملکرد بودجه عمومی دولت از نظر درآمدها و پرداخت‌های هزینه‌ای (بدون احتساب درآمدها و پرداخت‌های اختصاصی) به ترتیب معادل ۱۶۷۶/۰ و ۲۴۲۹/۴ هزار میلیارد ریال بود. به این ترتیب، تراز عملیاتی بودجه عمومی ۷۵۳/۳ هزار میلیارد ریال کسری داشت که نسبت به رقم کسری تراز عملیاتی سال ۱۳۹۵ معادل ۲۳/۲ درصد افزایش نشان می‌دهد. رقم کسری تراز عملیاتی محقق شده نسبت به رقم پیش‌بینی شده در بودجه مصوب ۵/۵ درصد کمتر بود.

۱۱-۲-۳- تراز عملیاتی بودجه عمومی دولت

در سال ۱۳۹۶، عملکرد بودجه عمومی دولت از نظر درآمدها و پرداخت‌های هزینه‌ای (بدون احتساب درآمدها و پرداخت‌های اختصاصی) به ترتیب معادل ۱۶۷۶/۰ و ۲۴۲۹/۴ هزار میلیارد ریال بود. به این ترتیب، تراز عملیاتی بودجه عمومی ۷۵۳/۳ هزار میلیارد ریال کسری داشت که نسبت به رقم کسری تراز عملیاتی سال ۱۳۹۵ معادل ۲۳/۲ درصد افزایش نشان می‌دهد. رقم کسری تراز عملیاتی محقق شده نسبت به رقم پیش‌بینی شده در بودجه مصوب ۵/۵ درصد کمتر بود.

۱۱-۳- واگذاری و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

۱۱-۳-۱- واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای

در سال ۱۳۹۶، مبلغ ۹۲۲/۹ هزار میلیارد ریال از محل واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای به خزانه واریز شد که در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۲۴/۲ درصد افزایش داشت. از کل رقم مذکور، معادل ۹۹/۶ درصد (۹۱۹/۲ هزار میلیارد ریال) از محل منابع حاصل از نفت و فرآورده‌های آن و معادل ۰/۴ درصد

۱- موضوع ردیف ۵۲۰۰۱۲ جدول شماره ۹ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ کل کشور

۱۱-۳-۲- تملک دارایی‌های سرمایه‌ای

(پرداخت‌های عمرانی)

در سال ۱۳۹۶، پرداخت بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (پرداخت‌های عمرانی) به میزان ۴۴۱/۸ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن معادل ۱۴/۳ درصد افزایش و نسبت به رقم مصوب ۳۸/۱ درصد عدم تحقق داشت. از مجموع پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای، ۴۰۷/۰ هزار میلیارد ریال (۹۲/۱ درصد) بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای ملی و ۳۴/۸ هزار میلیارد ریال (۷/۹ درصد) بابت تملک دارایی‌های سرمایه‌ای استانی بود. ۵۴/۲ درصد از کل پرداخت‌های عمرانی در سال ۱۳۹۶ از طریق واگذاری اوراق مالی اسلامی شامل اسناد خزانه اسلامی و اوراق مشارکت بود.

در سال ۱۳۹۶، براساس حکم ماده ۱۰ قانون تنظیم بخشی از مقررات مالی دولت و ماده ۱۲ قانون تشکیل سازمان مدیریت بحران کشور، مبلغ ۲۲/۶ هزار میلیارد ریال بابت حوادث غیر مترقبه به دستگاه‌های اجرایی ذی‌ربط پرداخت شد که نسبت به رقم سال قبل ۶۳۴/۶ درصد افزایش یافت.

در سال مورد بررسی، با توجه به ارقام واگذاری و تملک دارایی‌های سرمایه‌ای که به ترتیب معادل ۹۲۲/۹ و ۴۴۱/۸ هزار

فصل ۱۱ بودجه و برنامه‌های مالی دولت

میلیارد ریال بود، خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای به ۴۸۱/۱ هزار میلیارد ریال رسید که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۵ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه با ۱/۱ درصد مازاد تحقق مواجه شد.

جدول ۱۱-۴- مصارف بودجه عمومی دولت (به‌استثنای درآمدها و هزینه‌های اختصاصی) (هزار میلیارد ریال)

سه‌م (درصد)		درصد تغییر		سال			
۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۶	۱۳۹۵	۱۳۹۴	
۷۵/۹	۷۳/۲	۱۷/۲	۲۱/۴	۲۴۲۹/۴	۲۰۷۲/۳	۱۷۰۶/۹	پرداخت‌های هزینه‌ای (جاری)
۱۳/۸	۱۳/۷	۱۴/۳	۴۲/۱	۴۴۱/۸	۳۸۶/۶	۲۷۲/۰	تملك دارایی‌های سرمایه‌ای (عمرانی)
۱۰/۳	۱۳/۲	-۱۱/۷	□	۳۲۹/۱	۳۷۲/۷	۳۸/۲	تملك دارایی‌های مالی
۱۰۰/۰	۱۰۰/۰	۱۳/۰	۴۰/۴	۳۲۰۰/۳	۲۸۳۱/۶	۲۰۱۷/۱	جمع كل مصارف

ماخذ: وزارت امور اقتصادی و دارایی

درصدی) با مازاد تحقق ۳۹/۵ درصدی دومین عامل مازاد تحقق ردیف واگذاری دارایی‌های مالی بود. در سال مورد بررسی، ۱۰۰/۰ درصد از مجموع واگذاری دارایی‌های مالی از محل منابع داخلی صورت گرفت.

طبق ارقام مصوب بودجه سال ۱۳۹۶، مبلغ ۱۰۱/۵ هزار میلیارد ریال وصولی از محل واگذاری شرکت‌های دولتی پیش‌بینی شده بود، اما عملکرد آن ۴۱/۴ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۵ حدود ۴۷/۱ درصد کاهش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه تنها ۴۰/۸ درصد تحقق یافت.

۱۱-۴-۲- تملك دارایی‌های مالی

در سال ۱۳۹۶، تملك دارایی‌های مالی مبلغ ۳۲۹/۱ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با سال قبل از آن حدود ۱۱/۷ درصد کاهش و در مقایسه با رقم بودجه مصوب ۵۲/۶ درصد مازاد تحقق داشت.

۱۱-۴-۳- خالص واگذاری دارایی‌های مالی

با توجه به ارقام واگذاری و تملك دارایی‌های مالی به ترتیب به میزان ۶۰۱/۴ و ۳۲۹/۱ هزار میلیارد ریال، خالص واگذاری دارایی‌های مالی در سال ۱۳۹۶ مبلغ ۲۷۲/۳ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال ۱۳۹۵ به میزان ۶/۶ درصد افزایش و در مقایسه با رقم مصوب بودجه ۱۵/۳ درصد کمتر بود. رقم مزبور برای تامین کسری تراز عملیاتی و سرمایه‌ای استفاده شد.

۱۱-۳-۳- تراز عملیاتی و سرمایه‌ای بودجه عمومی دولت

در سال ۱۳۹۶، تراز عملیاتی و سرمایه‌ای (مجموع تراز عملیاتی و خالص واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای) با ۲۷۲/۳ هزار میلیارد ریال کسری مواجه شد که نسبت به رقم مصوب در بودجه ۱۵/۳ درصد کمتر بود، لیکن در مقایسه با رقم کسری سال ۱۳۹۵ حدود ۶/۶ درصد افزایش یافت. کسری مزبور از محل خالص واگذاری دارایی‌های مالی تامین شد. در این سال نسبت کسری تراز عملیاتی و سرمایه‌ای دولت به تولید ناخالص داخلی با ۰/۲ واحد درصد کاهش نسبت به سال قبل به ۱/۸ درصد رسید.

۱۱-۴-۱- واگذاری و تملك دارایی‌های مالی

۱۱-۴-۱-۱- واگذاری دارایی‌های مالی

در سال ۱۳۹۶، واگذاری دارایی‌های مالی شامل استفاده از منابع خارجی و داخلی مبلغ ۶۰۱/۴ هزار میلیارد ریال بود که در مقایسه با رقم سال قبل از آن حدود ۴/۳ درصد کاهش و در مقایسه با رقم بودجه مصوب ۱۲/۰ درصد مازاد تحقق داشت. مازاد تحقق مذکور عمدتاً ناشی از مازاد ۲۹/۰ درصدی منابع حاصل از فروش انواع اوراق مالی اسلامی (با سهم ۷۴/۰ درصدی) به واسطه فروش اوراق مالی اسلامی از محل تمدید تبصره ۳۶ اصلاحیه قانون بودجه سال ۱۳۹۵ بود که در قالب بند (و) تبصره ۱۶ قانون بودجه سال ۱۳۹۶ تمدید شد. به علاوه، ردیف منابع حاصل از استفاده از منابع صندوق توسعه ملی نیز (با سهم ۱۷/۶